

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 The Needs for Developing Internal Quality Assurance Operation of Basic Educational Schools under Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 5

เบญจา ภูมิโคกรักษ์^{1*}, วิเชียร รุ้ยยืนยง²

^{1,2} คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Benja Phomcokrak¹ and Wichian Rooyuenyoung²

^{1,2} Faculty of Education Northeastern University

✉: * Benja.ja2536@gmail.com

Received: 04 March 2026; Revised: 17 March 2026; Accepted 24 March 2026

© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 และ 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 24 คน และครู 314 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์โรว์ ยามาเน่ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 และสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.78 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ การรายงานผลการประเมินตนเอง รองลงมาคือ การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษา รองลงมาคือ การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษา 2) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพภายใน การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง การกำหนดมาตรฐานการศึกษา การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา การติดตามผลการดำเนินงาน การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา และการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา, การศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study the current and desirable conditions of internal quality assurance operations in basic education institutions under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 5; and 2) to examine the needs for developing internal quality assurance operations in these institutions. The sample consisted of 24 school administrators and 314 teachers. The sample size was determined using Taro Yamane's formula with a margin of error of 0.05, and stratified random sampling was employed. The research instrument was a five-level rating scale questionnaire, with an overall reliability coefficient of 0.78. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and the Priority Needs Index (PNI). The findings indicated that the overall current condition of internal quality assurance operations was at a high level, with the preparation of self-assessment reports showing the highest level of practice, followed by the formulation of educational development plans. The overall desirable condition was at the highest level, particularly in internal quality assessment and monitoring, followed by follow-up of operational outcomes for school development. The priority needs for development, ranked from highest to lowest, were internal quality assessment and monitoring, continuous improvement of school quality, establishment of school educational standards, implementation of educational development plans, follow-up of operational outcomes, formulation of educational development plans, and preparation of self-assessment reports.

Keywords: needs assessment, internal quality assurance, basic education

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดหลักการสำคัญของการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 6 ว่า การศึกษาต้องมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการศึกษาของไทยมิได้มุ่งเน้นเพียงผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านและสมดุล นอกจากนี้ มาตรา 47 ได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา โดยประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก และมาตรา 48 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาคุณภาพและรองรับการประเมินภายนอก ในส่วนของ มาตรา 49 ได้กำหนดให้มี สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และดำเนินการประเมินคุณภาพสถานศึกษาอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี โดยเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการตรวจสอบคุณภาพสถานศึกษาโดยคำนึงถึงความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด (ราชกิจจานุเบกษา, 2562)

กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาว่า เป็นกระบวนการประเมินและติดตามตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาในแต่ละระดับ

และประเภท โดยมีกลไกควบคุมตรวจสอบระบบการบริหารคุณภาพที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ทั้งนี้ สถานศึกษาทุกแห่งต้องกำหนดมาตรฐานการศึกษา จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาดำเนินการตามแผน ประเมินผล ตรวจสอบ และจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดเป็นประจำทุกปี

จากกรอบกฎหมายและแนวทางดังกล่าว จะเห็นได้ว่าระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เปรียบเสมือนแผนที่นำทางการพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานที่กำหนด ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทาง วางระบบ และกำกับติดตามการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การประกันคุณภาพมิได้เป็นเพียงภาระงานด้านเอกสาร หากแต่เป็นกระบวนการบริหารจัดการที่มุ่งยกระดับคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ การประกันคุณภาพการศึกษาจึงมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรและความคาดหวังของสังคม ผู้เรียนในฐานะศูนย์กลางของการจัดการศึกษาจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต้นสังกัด ดังนั้น การศึกษากระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 แม้จะมีการปฏิบัติงานในภาพรวมอยู่ในระดับที่ดี แต่ยังพบข้อจำกัดสำคัญใน ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพภายใน ซึ่งถือเป็นกลไกกลางที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุด ปัญหาที่พบคือบุคลากรยังขาดทักษะเชิงลึกในการใช้เครื่องมือประเมิน และระบบการตรวจสอบภายในยังขาดความเข้มข้นที่จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังพบช่องว่างระหว่างความต้องการที่พึงประสงค์กับการปฏิบัติจริง โดยเฉพาะการสร้างตระหนักถึงการกำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จของมาตรฐานการศึกษา และการนำผลการประเมินมาเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน หากไม่มีการพัฒนาในส่วนนี้อย่างเป็นระบบ ย่อมส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้ปกครองและชุมชนที่มีต่อคุณภาพของผู้เรียน

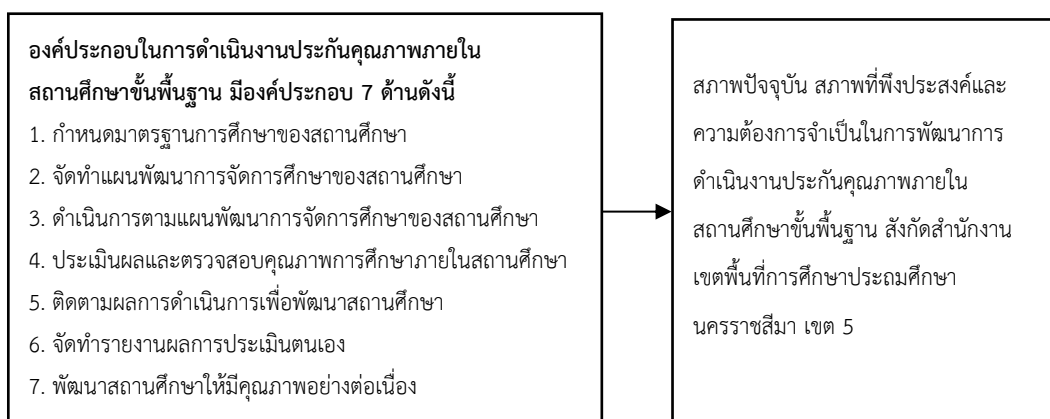
ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 อยู่ในระดับใด และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 เป็นอย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ สำหรับโรงเรียนต่างๆ ได้นำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5

2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5

กรอบแนวคิดในการวิจัย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 จำนวน 208 แห่ง ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 149 คน ครูผู้สอน จำนวน 2,027 คน รวมจำนวนประชากรทั้งหมด 2,176 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 คำนวณโดยใช้สูตร ทาโรยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม 0.05 ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา ได้กลุ่มตัวอย่างจำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน และครูผู้สอนจำนวน 314 คน รวมทั้งหมด 338 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check - list) เกี่ยวกับ ตำแหน่ง ขนาดสถานศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม และระดับความคิดเห็นสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการดำเนินงานประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 เนื้อหา องค์ประกอบใน 7 ด้าน ดังนี้ 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของ

สถานศึกษา 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 3) ดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา 6) จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง และ 7) พัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีการวัดแบบลิเคิทสเกล Likert (1970) ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ วัตถุประสงค์ (Index of item - objective congruence : IOC) พบว่า ค่า IOC มีค่าตั้งแต่ 0.66 ถึง 1 และมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.78

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนที่ 2 จากกลุ่มตัวอย่างผ่านแบบสอบถามจำนวน 338 ฉบับ โดยเริ่มต้นจากการขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 จากนั้นจึงดำเนินการส่งหนังสือและเครื่องมือการวิจัยในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (Google Form) ผ่านรหัสคิวอาร์ (QR Code) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างสามารถเข้าถึงและตอบแบบสอบถามได้อย่างสะดวก ทั้งนี้ เมื่อได้รับข้อมูลกลับคืนมา ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับอย่างละเอียดก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัย (Creswell & Creswell, 2023)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับการแปลผลจากแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และการคำนวณหาค่าดัชนี Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$)

4. ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 แสดงผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5

ลำดับ	การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	3.71	0.22	มาก	5	4.95	0.14	มากที่สุด
2	การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	3.87	0.16	มาก	3	4.93	0.21	มากที่สุด
3	การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	3.83	0.20	มาก	4	4.91	0.23	มากที่สุด
4	การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษา	3.69	0.20	มาก	6	4.97	0.09	มากที่สุด
5	การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษา	3.88	0.31	มาก	2	4.96	0.08	มากที่สุด
6	การรายงานผลการประเมินตนเอง	3.92	0.13	มาก	1	4.96	0.07	มากที่สุด

7	พัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง	3.67	0.21	มาก	7	4.91	0.09	มากที่สุด
รวม		3.80	0.09	มาก		4.96	0.10	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยภาพรวม พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.80$, S.D.= 0.09) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ การรายงานผลการประเมินตนเอง ($\bar{X}=3.92$, S.D.= 0.13) รองลงมา คือ การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษา ($\bar{X}=3.88$, S.D.= 0.31) ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ พัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=3.67$, S.D.= 0.21)

สภาพที่พึงประสงค์ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.96$, S.D.= 0.10) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษา ($\bar{X}=4.97$, S.D.= 0.09) รองลงมา คือ การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษา ($\bar{X}=4.96$, S.D.= 0.08) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ พัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=4.91$, S.D.= 0.09)

2. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ดังแสดงตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI _{Modified})
1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	0.33
2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	0.27
3. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	0.28
4. การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษา	0.35
5. การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษา	0.28
6. การรายงานผลการประเมินตนเอง	0.27
7. พัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง	0.34
รวม	0.31

จากตารางที่ 2 ความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) ในการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 เรียงลำดับความต้องการจำเป็น คือ 1) ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 2) พัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง 3) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 4) ดำเนินการตามแผนพัฒนา

การจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา 6) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และ 7) จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ปรากฏผลดังนี้

สภาพปัจจุบันในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนที่ดีเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีการนำแผนพัฒนาคุณภาพไปสู่การปฏิบัติ มีการควบคุมการประเมินผลและตรวจสอบการดำเนินงานสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนด และมีการติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษาตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของภานพ แจ้งพลอย (2556) ศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ผลการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

สภาพที่พึงประสงค์ในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีความพึงประสงค์ให้ผู้บริการสถานศึกษาทุกแห่ง สร้างความตระหนัก และให้ความสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จของแต่ละมาตรฐานของสถานศึกษาอย่างชัดเจน ควรมีการศึกษามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาโดยการศึกษาสภาพความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสถานศึกษา ควรนำผลการประเมินคุณภาพการศึกษามาใช้ปรับปรุงและพัฒนา ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และภารกิจของสถานศึกษาในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้องว่าผู้เรียนทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจากสถานศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานรับผิดชอบจัดและพัฒนาความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเต็มศักยภาพ ตลอดจนผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมเชื่อมั่นได้ว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรินทร์ ภูมิภาค และบุญชม ศรีสะอาด (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานเพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการประกันคุณภาพภายใน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ปรากฏผลดังนี้

ความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยภาพรวม พบว่า ค่าดัชนี ($PNI_{modified}$) ของความต้องการจำเป็นเฉลี่ยเท่ากับ 0.31 โดยเรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้ 1) ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 2) พัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง 3) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 4) ดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา 6) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 7) จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็น) ในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 สูงเป็นอันดับหนึ่งโดยมีค่าความต้องการจำเป็น เท่ากับ 0.35 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน มีความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษา อาทิ ควรมีการควบคุมการประเมินผล ควรตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนด ควรสร้างความตระหนักและให้ความสำคัญเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายในให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ควรมีการพัฒนาความรู้ และทักษะเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพให้กับครูอย่าง ต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของครูในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของอูลัยพร หินซุยและนิยดา เปี่ยมพิชนะ (2563) ได้ศึกษาความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า ความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือ ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ เมื่อพิจารณาในมิติเปรียบเทียบกับงานวิจัยต่างประเทศ พบว่าผลการศึกษามีความสอดคล้องกับแนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสากลที่เน้น “ระบบการประเมินและการตรวจสอบภายใน” เป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยรายงานของ World Bank (2018) ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ (Evidence-based) และการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ UNESCO (2007) เน้นการพัฒนาคุณภาพผ่านวงจรการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Continuous Quality Improvement) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบกับบริบทของประเทศที่มีระบบการประกันคุณภาพเข้มแข็ง เช่น สิงคโปร์ (Lim, 2009) พบว่ามีการบูรณาการระบบประกันคุณภาพเข้ากับภาวะผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนาครูอย่างเป็นระบบ แตกต่างจากบริบทของ

สถานศึกษาไทยที่ยังมีข้อจำกัดด้านทักษะการประเมินและการใช้ข้อมูลเชิงลึกของบุคลากร สะท้อนให้เห็นถึง ช่องว่างเชิงระบบ (System Gap) ที่ควรได้รับการพัฒนา โดยเฉพาะการเสริมสร้างศักยภาพด้านการประเมิน และการนำข้อมูลไปใช้ในการตัดสินใจเชิงบริหาร

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นโมเดลเชิงระบบที่ เรียกว่า “IQA-PDCA System Model” ซึ่งเป็นการบูรณาการองค์ประกอบการประกันคุณภาพภายในทั้ง 7 ด้าน เข้ากับวงจรการบริหารคุณภาพ (PDCA) ได้แก่ การวางแผน (Plan) การดำเนินงาน (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุง (Act) โดยมีระบบสารสนเทศและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นกลไก สนับสนุน โมเดลดังกล่าวถือเป็นนวัตกรรมเชิงแนวคิดที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพ สถานศึกษาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน รวมทั้งสามารถต่อยอดสู่การวิจัยและพัฒนาในอนาคตเพื่อทดสอบ ประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ได้ต่อไป

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สถานศึกษาควรจัดตั้งระบบการประเมินคุณภาพภายในเชิงรุก โดยกำหนดปฏิทินปฏิบัติงานที่ ชัดเจนตลอดปีการศึกษา มุ่งเน้นการเสริมสร้างทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลและการสร้างเครื่องมือวัดผลให้แก่ บุคลากร พร้อมทั้งแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลการประเมินมาจำแนกจุดแข็ง และประเด็นที่ควรพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม

2. การบูรณาการวงจรคุณภาพ (PDCA) ในทุกภารกิจหลักเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความยั่งยืน โดย ควรส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และการจัดสรรทรัพยากรตามลำดับ ความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย

3. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาต้องสอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่และนโยบายต้นสังกัด โดยเปิด โอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและ แผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อให้การดำเนินงานมีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ ปัจจุบัน

4. สถานศึกษาควรพัฒนาระบบจัดเก็บสารสนเทศที่สะท้อนข้อเท็จจริงทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ตลอดปีการศึกษา เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลหลัก (Evidence-based) ในการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) ซึ่งผลลัพธ์ดังกล่าวจะถูกนำไปใช้เป็นดัชนีชี้วัดในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาในรอบปีถัดไป อย่างเป็นวัฏจักร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จ (Success Factors) หรืออุปสรรคสำคัญในการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่มีบริบทแตกต่างกัน เช่น สถานศึกษาในพื้นที่ห่างไกล หรือสถานศึกษาขนาดเล็ก

2. การวิจัยและพัฒนา (R&D) เพื่อสร้างรูปแบบหรือคู่มือการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในที่เหมาะสมกับสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล

3. การขยายขอบเขตการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระบบการประกันคุณภาพภายในกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในระยะยาว เพื่อยืนยันประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561. (2561, 20 กุมภาพันธ์). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนที่ 11 ก. หน้า 3-8.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. สืบค้นจาก <https://www.moe.go.th/>

นนทชัย จัปใจสุข และ สมนึก ทองเอี่ยม. (2566). ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทวารวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 8(3), 1145-1158.

นันทิยา เขียวพลแสน และ วิเชียร รุ้อยินยง. (2567). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

ปิยานันต์ บุญธิมา. (2561). การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนวัดห้วยม้าโค้ง ด้วยแนวคิดแบบโคเซ็น. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

ปรัชญา มานะวงศ. (2564). การพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนบ้านสามขามมิตรภาพที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.

พัชรมัย อินอ่อน. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในสถานศึกษา โครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จังหวัดปทุมธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

ภาณุพ แฉ่งพลอย. (2556). การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทบุรี, จันทบุรี.

- วัชรินทร์ ภูมิภาค และ บุญชม ศรีสะอาด. (2563). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานเพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 26(2), วันทนา เนื่อน้อย. (2560). การดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ยะลา.
- ศิริพร วิษณุคำ. (2561). เรื่อง แนวปฏิบัติการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5. (2568). ข้อมูลพื้นฐาน. สืบค้นจาก <http://www.korat5.go.th/>
- อุทัยพร หินซุย และ นิยดา เปี่ยมพีชนะ. (2563). ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 10(3), 145-159.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of education* (3rd ed.). New York, NY: McGraw-Hill.
- Greenwald, N. L. (2000). Learning from problems. *The Science Teacher*, 67(4), 28-32.
- Lim, L. H. (2009). Highlights of educational research on leadership mentoring: One and a half decades of Singapore experience. *International Journal of Evidence Based Coaching and Mentoring*, 7(1), 1-15.
- Pan, Y. J., Liu, Y., & Hung, E. Y. (2010). Evaluation of the kindergarten quality rating system in Beijing. *Early Education and Development*, 21(2), 186-204.
- Stoner, A. F., & Wankel, C. (1986). *Management* (3rd ed.). New Delhi, India: Prentice-Hall.
- UNESCO. (2007). *Experts' consultation on the operational definition of basic education*. Paris, France: Author.
- Wong, B. L. (2010). *Achieve total quality*. UK: Fitzwilliam Publishing.
- World Bank. (2018). *World development report 2018: Learning to realize education's promise*. Washington, DC: Author.